

**ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

для підготовки фахівців за ступенем вищої освіти бакалавр

за спеціальністю: 6.030401 «Правознавство»

галузь знань 0304 «Право»

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Сокальська Олена Володимирівна, начальник кафедри загально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент.

Обговорено і схвалено вченою радою Інституту кримінально-виконавчої служби

«__» _____ 2017 року, протокол № ____

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни “Актуальні проблеми теорії держави і права” розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Правознавство» 6.030401.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

1) специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правової організації суспільства, держави і права, що розглядаються як цілісні соціальні інститути;

2) сучасні проблеми становлення складових правової системи.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс актуальних проблем теорії держави і права тісно пов'язаний з іншими дисциплінами, а саме: «Конституційне право України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Державне право зарубіжних країн», галузевими юридичними науками. Це дозволяє сформувати у курсантів цілісний науковий світогляд, вміння використовувати знання суміжних дисциплін, що є край необхідним для використання у практичній діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.
2. Структура навчальної дисципліни.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Вивчення цього спецкурсу має на меті рішення двох головних завдань – систематизацію отриманих у процесі навчання загальноправових знань і досягнення в цьому сенсі їх нової якості, а також розуміння курсантами актуальних проблем держави і права, що виникають у зв'язку з розвитком цих явищ.

1.2. Завдання дисципліни:

- формування у майбутніх працівників цілісного, системного розуміння державно-правових явищ;

- одержання повної інформації щодо змісту, спрямованості, послідовності державно-правових явищ в Україні в контексті реалізації стратегії національного державотворення та світового досвіду;

- навчитися аналізувати об'єктивні процеси та суб'єктивні чинники, що впливають на зміст, характер, результати правових, суспільно-політичних реформ, робити науково виважені висновки і формулювати практичні пропозиції;

- набуті знання, уміння і навички практично реалізовувати у своїй професійній діяльності.

1.3. У результаті вивчення дисципліни курсанти повинні **знати**:

- знати зміст теорії держави і права;
- основні правові ідеї, категорії, концепції та динаміку їх розвитку;
- фундаментальні основи права та його еволюцію;
- мати цілісне уявлення про державу та право, їх значимість у житті людства і окремої людини.

У результаті вивчення дисципліни курсанти повинні **уміти**:

- будувати універсальну макромодель правової дійсності у процесі юридичної діяльності;
- досліджувати правові явища;
- формувати власну точку зору на основі зв'язку права з дійсністю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години 1,5 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри загально-правових дисциплін, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: co2001@ukr.net

2. Структура навчальної дисципліни

Тема № 1. Предмет і метод загальної теорії держави і права.

Понятійно-правова єдність предмета і метода юриспруденції

Поняття, ознаки і система юридичної науки. Об'єкти, предмет, метод, функції юридичної науки. Юриспруденція як система юридичних наук.

Виникнення загальної теорії держави і права. Предмет теорії держави і права як загальнонаукової юридичної дисципліни. Дуалізм об'єктів і єдність предмета юриспруденції.

Єдність та взаємозв'язок предмета і метода юридичного пізнання. Специфіка і основні функції юридичного метода. Значення методології в пізнанні держави і права. Загальнонаукові методи пізнання держави і права. Спеціальні і приватно-наукові методи теорії держави і права. Значення наукових визначень. Наступність і новизна в розвитку теорії держави і права.

Теорія держави і права в системі суспільних наук. Теорія держави і права в системі юридичних наук. Теорія держави і права в системі та структурі юриспруденції.

Тема № 2. Багатоаспектність права. Сутність і соціальна цінність права

Сучасні підходи до розуміння права і їх практичне значення для юридичної практики. Загальні питання розуміння права та їх значення для практичної діяльності. Основні напрямки вчень про право. "Нормативний" підхід до розуміння права як засіб підтримки законності і стабільності. "Соціологічний" підхід до розуміння права як засіб забезпечення динамізму суспільного життя. Психологічна теорія права та можливості її використання в юридичній практиці. Теорія природного права як ствердження волі рівності і справедливості в практиці правової держави. Інтегративний підхід до розуміння права.

Сутність права: еволюція уявлень. Наступність в праві. Пошуки нового розуміння права. Сучасне нормативне розуміння права: поняття, основні

ознаки, визначення. Про широке розуміння права. Принципи права. Правові аксіоми. Юридичні презумпції і фікції. Функції права. Цінність права.

Тема № 3. Держава та особистість. Право та права людини

Історія ідей прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини. Права людини – нормативна форма взаємодії індивідів, суспільства, держави. Правовий статус особистості: поняття, структура, види. Права людини і права громадянина. Право як міра волі і відповідальності особистості. Про право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Міжнародні стандарти в галузі прав людини. Система основних прав та свобод людини і громадянина. Юридичні обов'язки особистості. Теорія і практика прав особистості. Система гарантій прав особистості в демократичній державі. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини. Міжнародний захист прав людини.

Тема № 4. Позитивне право: система і категорії

Позитивне право і соціальний процес його формування. Прагматичні основи існування позитивного права. Теоретичні основи понятті "позитивне право". Поняття соціального процесу формування позитивного права. Норма права: поняття, ознаки, структура, види. Соціальне буття правових норм. Поняття і система джерел права. Правові акти: поняття, види і співвідношення. Закон: поняття та його роль у демократичному суспільстві. Закон і право. Соціальний прогрес формування права і нормотворчість. Правотворчість і його відмінність від законотворчості та правотворення. Принципи і функції правотворчості. Стадії правотворчого процесу. Законодавча техніка.

Тема № 5. Система права і система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів

Поняття і структура правової системи. Основні системні поняття в теорії та практиці позитивного права. Поняття, основні ознаки та елементи системи права. Предмет і метод правового регулювання як підстави формування

системи права. Правові реалії. Матеріальне і процесуальне право. Публічне і приватне право.

Система законодавства. Співвідношення системи права, системи законодавства, правової системи і системи юридичних наук. Поняття галузі права і інституту законодавства. Причини неспівпадання галузі права і галузі законодавства. Вертикальна та горизонтальна структура законодавства. Поняття і форми систематизації нормативно-правових актів. Облік, інкорпорація і консолідація як основні види систематизації нормативно-правових актів. Кодифікація як особлива змістовна форма впорядкування нормативно-правових актів. Тенденції розвитку сучасного українського законодавства. Спеціалізація і уніфікація законодавства України як основні тенденції його розвитку.

Тема № 6. Правова свідомість і правова культура сучасного суспільства

Поняття і структура правосвідомості. Класифікація форм правосвідомості за суб'єктами (звичайне, компетентне, професійне і наукове) та глибинні відображення правової дійсності. Функції правосвідомості. Роль правосвідомості у процесі правотворчості та правореалізації. Криза сучасної правосвідомості. Правова культура та її зв'язок із загальною культурою. Правова культура суспільства. Правова культура особи. Професійна правова культура. Структура і функції правової культури.

Професійна правосвідомість і правова культура. Поняття, ознаки і функції правового виховання. Правова соціалізація. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість. Правовий всеобуч. Правовий нігілізм. Правовий ідеалізм. Правова демагогія.

Тема № 7. Дія права

Дія права і його реалізація. Поняття дії права. Реалізація права - загальноцивілізаційний шлях до правопорядку. Реалізація права в законодавчій діяльності і підзаконній нормотворчості. Безпосередня і правозастосовча реалізація права. Форми і методи забезпечення реалізації

права. Правозастосування як засіб забезпечення реалізації права. Стадії правозастосовчого процесу. Основні вимоги правильного застосування норм права. Акти застосування права: поняття, ознаки, види. Ефективність правозастосовчих актів. Прогалини в праві: дійсні і уявні. Усунення та подолання прогалин у праві. Аналогія закону, аналогія права. Субсидіарне застосування права. Юридичні колізії та способи їх розв'язання.

Поняття і необхідність тлумачення права. Види тлумачення права за суб'єктами. Тлумачення права за об'ємом і за змістом. Способи (методи) тлумачення. Інтерпретаційні акти: поняття, ознаки, види. Акти тлумачення Конституційного Суду України.

Тема № 8. Законність, протизаконність, правопорядок, світовий порядок

Законність – найважливіша правова категорія. Поняття законності, її місце в житті суспільства. Загальні вимоги законності. Законність і законодавство. Поняття законності. Правопорядок: поняття, функції і принципи. Правопорядок і суспільний порядок. Система гарантій законності і правопорядку. Основні шляхи укріплення законності та правопорядку. Проблеми формування світового правопорядку. Поняття і підстави формування світового правопорядку. Характеристика сучасного світового правопорядку.

Тема № 9. Єдність та різноманітність права. Правова карта світу

Поняття правової системи. Правова система і система права. Національна правова система. Регіональна і міжнародна правова система. Правова карта світу. Критерії об'єднання і класифікація правових систем світу. Правова сім'я. Основні правові сім'ї. Романо-германська правова сім'я. Сім'я загального права (англо-американська). Сім'я соціалістичного права. Сім'я релігійного права. Сім'я звичайного (традиційного) права.

Історичні і соціально-культурні витоки правової системи України. Правова система України на правовій карті світу, її особливості і зв'язок з правовими системами. Генеза і перспективи правової системи України.